

Høring Meld. St 25. Humaniora i Norge

Musikernes fellesorganisasjon (MFO) er Norges største kunstnerorganisasjon med over 8.400 medlemmer. MFOs medlemmer arbeider innenfor alle deler av kulturlivet; Noen er artister, noen er utøvende musikere i et band, i et ensemble, i en kirke eller i et orkester. Noen er pedagoger eller underviser i musikk eller andre kunstfag i grunnskolen, på videregående skoler, i kulturskolen, ved en høyskole eller et universitet. Noen er låtskrivere eller komponister eller begge deler. Noen danser ballett eller moderne dans, noen jobber med lyd og lys eller gjør andre ting «bak scenen» og noen er musikkterapeuter.

MFO setter stor pris på at Regjeringen har utarbeidet en egen stortingsmelding om humaniora. Det er et tydelig signal om at regjeringen verdsetter humaniora som et sentralt satsingsområde, og vi er glade for at denne meldingen legger til grunn at «humanistiske fag er dannelsesfag som inngår i grunnmuren i kultur, historie og debatt i det offentlige rom.»¹ Dette påpekte vi også i vårt innspillsnotat til Kunnskapsdepartementet. I flere rapporter og evalueringer blir humaniora omtalt som «redskapsfag», «støttefag» eller «beredskapsfag». Vi mente i vårt notat at dette degraderer humaniora som eget felt, og tok der til orde for at begrepet «dannelsesfag» i større grad bør tas i bruk.

Og det er først og fremst på dette området vi vil hevde at humanioras viktigste oppgave ligger; å gjøre alle til humanister. For oss er det viktig å påpeke at det humanistiske perspektivet, der dannelsesbegrepet står i sentrum, innarbeides så tidlig som mulig. Vi vil her forstå dannelsesbegrepet som en livslang utviklingsprosess, der ferdigheter og kompetanser på det åndelige, kulturelle og sosiale områdene står sentralt. Derfor blir skole-, barnehage- og lærerutdanningspolitikken også viktig.

Mange har oppfattet Humaniorameldingen og den informasjonen som har blitt gitt i forbindelse med denne slik at departementet forventer at universiteter og høyskoler fokuserer hvorvidt virksomheten forholder seg til behovene i arbeidslivet og studentenes arbeidsmuligheter. Samtidig har Torbjørn Røe Isaksen understreket at humaniora ikke skal gi avkall på sin egenart. Men når man så peker ut tre områder hvor behovene for humanistisk kunnskap er spesielt store, nemlig a) integrasjon og migrasjon, b) klima og c) bærekraft og teknologi, ser vi imidlertid noen faresignaler - i retning av at selve nyttebegrepet her kan bli vel snevert. Og hvordan kan kulturforskning bidra i slike sammenhenger - hvis målet er å gi «matnyttige» bidrag?

Vi er derfor tilfredse med at regjeringen allerede i forordet legger til grunn at de humanistiske fagene «er mest relevante når de bidrar på sine egne premisser».² Når humanistiske fag videre skal inkluderes bedre i Forskningsrådets programmer, ut fra fagenes egenart og ikke som hjelpevitenskaper, er dette naturligvis også positive signaler. For oss i kulturlivet er det helt avgjørende at det finnes gode og livskraftige humanistiske utdannings- og forskningsmiljøer. Dette med tanke både på rekruttering og kunnskapsroduksjonen. Humaniora er kanskje den viktigste rekrutteringsarenaen til både selve kunstnerpopulasjonen og for profesjonelle aktører til funksjonene rundt kunstnerne i

¹ Meld St 25 (2016-2017), s. 5.

² Meld St 25 (2016-2017), s. 5.

bransjen. For eksempel har et stadig større antall produsenter, koreografer, dramaturger, orkester- og teatersjefer, og musikk-, dans- og teaterkritikere humanistisk bakgrunn. Denne tilførselen av humanistisk kompetanse og kunnskap i den praktiske utøvelsen både i selve kunstfagene og i «støttefunksjonene» har utvilsomt stor betydning for den faglige utviklingen.

Derfor blir det for oss unaturlig når denne meldingen avgrenser «humaniora» som begrep til å svare til «det som i Norsk standard for utdanningsgruppene kalles «humanistiske og estetiske fag», med **unntak av utøvende kunstutdanninger** (vår utheving).»³ Ved de kunstfaglige utdanningsinstitusjonene forskes det selvfølgelig på kunst og kultur, i beste humanistiske tradisjon. Men denne forskningen baserer seg ofte på, og er helt avhengig av, en tett kontakt med både de skapende og de utøvende kunstdisiplinene. I mange tilfeller forutsettes det et høyt skapende og/eller utøvende nivå for å i det hele tatt kunne drive god forskning i kunst- og kulturfeltet. Dette påpekes også i denne meldingen. Blant annet sies det at «[k]ombinasjonen av praktisk kunnskap og akademisk/teoretisk kunnskap kan bidra til å styrke den generelle forskningen på kulturfeltet.»⁴

Og videre sies det at «[e]stetiske og kunstvitenskapelige fag bidrar med perspektiver på kunstens plass i samfunnet og kunstopplevelsen som en vei til erkjennelse».⁵ MFO er opptatt av tett kontakt og god dialog mellom kunst- og kulturfeltet og academia. Og vi mener at det må settes av flere ressurser til å forske innenfor de humanistiske fagene. Dette fordi vi behøver å styrke den analytiske diskursen rundt spørsmål om kunstens verdi og kunstens samfunnsmessige betydning. Forskningens nærhet til bransjen er derfor nødvendig for å sikre både kvalitet og relevans, men selvsagt uten at en slik bransjenærhet på noen måte skal gå på bekostning av nødvendig kritisk distanse og forskningens uavhengighet.

MFO er opptatt av at barn og unge skal møte en helhetlig skolehverdag og et mangfold av kulturaktiviteter i sitt oppvekstmiljø, at skolen skal gi rom for elevenes skaperkraft, og at barn og unge skal møte ulike kunstarter som grunnlag for egen dannelse. På bakgrunn av humanioras grunnleggende betydning må de humanistiske fagene betraktes som en sentral del av grunnutdanningen og verdsettes høyere og styrkes ytterligere i hele utdanningsløpet. Vi mener at det i et samfunn preget av kompleksitet, større mangfold og en stadig raskere endringstakt er det et særlig behov for å styrke elevenes kompetanse i å forstå, tolke og reflektere kritisk over et mangfold av ytringsformer, herunder kunstneriske ytringer. De humanistiske fagene bidrar nettopp til en slik fortolkingskompetanse med stor verdi for demokratiet og samfunnsutviklingen framover.

Vi er derfor glade for at departementet mener at «[h]umanistisk kompetanse har også direkte relevans for barns læringsaktiviteter i det daglige, for eksempel når kritisk tenkning, estetisk dømmekraft og estetisk vurderingsevne skal oppøves.»⁶ Men skal disse gode intensjonene følges opp i praktisk politikk må det, som MFO flere ganger har påpekt, innføres et krav om 60 studiepoeng for å undervise på alle fag på ungdomstrinnet, og det må innføres et kompetansekrav om 30 studiepoeng for å undervise i alle fag på trinnene en til syv. Og vi har ved flere anledninger understreket behovet for en mer koordinert kultur- og utdanningspolitikk, som sikrer at satsingen på barn og unge i kultursektoren følges opp med en tilsvarende satsing på de humanistiske og estetiske fagene i skolen og lærernes kompetanse i disse fagene

Kunstnerisk virksomhet, som humaniora generelt, bidrar med et skråblikk på samfunnet, i den forstand at man utfordrer individet til refleksjon både over eget liv og kulturelle og samfunnsmessige situasjoner. Det er dette som ligger i uttrykket «kunst som kritikk». Det

³ Meld St 25 (2016-2017), s. 6.

⁴ Meld St 25 (2016-2017), s. 44.

⁵ Meld St 25 (2016-2017), s. 45.

⁶ Meld St 25 (2016-2017), s. 103.

handler altså ikke om politisk kunst eller kunstnerisk propaganda, men om mulige bidrag til å utvikle evne til kritisk refleksjon. Slik sett kan humanistisk kulturforskning, så vel som kunstnerisk praksis, utgjøre en motkultur. Ikke slik at dette kan brukes direkte til å dreie utviklingen i en bestemt retning, verken når det gjelder klima, migrasjon eller teknologi, men at man kan åpne for en refleksjon som problematiserer alle våre individuelle og kulturelle «tatt-for-gitt-heter» - bl.a. en til tider tilsynelatende relativt snever definisjon av nyttebegrepet i retning av «matnytte».

Med vennlig hilsen

Musikernes fellesorganisasjon

Forbundet for utøvende kunstnere og pedagoger

Hans Ole Rian
Forbundsleder